

Raha – Mitä se todella on ja mitä sen tulisi olla
Tärppilistä toimituksille:

Luku 1: Hämmäntävä raha

Raha muodostuu valtaosin pankkitalletuksista. Toisin kuin yleisesti ajatellaan, pankkilainat eivät ole peräisin pankkitalletuksista, vaan pankkitalletukset ovat peräisin pankkilainoista. Jokainen uusi pankkilaina luo aina uuden pankkitalletuksen. Samoin myös jokainen pankkilainan lyhennys tuhoaa pankkitalletuksia. Pankkitoiminta ei ole rahan säilyttämistä tai rahan välittämistä, vaan rahan luomista ja tuhoamista. Pankkitalletus ei ole pankin asiakkaan omistamaa rahaa, vaan pankin velkaa asiakkaalleen.

Luku 2: Vallitsevat harhaluulot

Valtavirtaisessa taloustieteessä ajatellaan, ettei rahalla itsellään ja sen määrällä ole sen suurempaa merkitystä. Velan ajatellaan olevan vain rahan siirtymistä yhdeltä ryhmältä toiselle. Pankkien ajatellaan olevan vain väylä, jota pitkin raha tällöin siirtyy. Näiden harhakäsitysten vuoksi taloustieteen malleista ei yleensä löydy sen enempää pankkeja, velkaa kuin rahaakaan.

”Tilanne on suunnilleen sama kuin jos lentokoneen lentoa mallinnettaisiin ilman siipiä ja moottoria.”

Luku 3: Velka ei ole valinta

Velkaantuminen on lähtökohtainen edellytys sille, että rahaa voi olla olemassa. Pankkilainojen synnyttämien pankkitalletusten lisäksi taloudessa ei ole olemassa muuta rahavarantoa. Kaikki kansantaloudet kantavat valtavaa velan taakkaa pelkästään ylläpitääkseen rahavarantoaan. Lisää rahaa tarkoittaa väistämättä lisää velkaa ja vähemmän velkaa tarkoittaa väistämättä vähemmän rahaa.

Luku 4: Valtionvelan mielettömyys

Valtion alijäämäisen kulutuksen rahoittaminen velanotolla on erittäin kallista: maksanut Suomelle 2000-luvulla jo 40 miljardia euroa. Velkaantumisen kustannukset itsessään ovat suurimpia syitä jatkuvaan velkaantumiseen. Keskuspankkirahoitukseen liittyvä huoli inflaatiosta ei ole rationaalinen. Euroalueella keskuspankkirahoituksen kieltä ja valtioiden alijäämiä koskevat rajoitteet suurelta osin vastuussa eurokriisistä ja vuosia jatkuneesta taantumasta.

Luku 5: Kilpailu rahasta

Kaikki valtiot tavoittelevat vaihtotaseen ylijäämää, koska se on kansantalouksille ainoa

keino saada rahaa lisäämättä velkaansa. Ylijäämämaa saa omasta näkökulmastaan velatonta rahaa piristämään sen taloutta. Alijäämämaa jää kannattelemaan velkaansa ilman rahaa, jolla velan voisi maksaa.

”Vaihtotaseen ylijäämistä kilpailevat euromaat ovat kuin joukko veden varaan joutuneita, hukkumaisillaan olevia uimareita, joista jokainen yrittää pitää oman päänsä pinnalla painamalla toisten päitä pinnan alle.”

Kaikilla kilpailuilla on myös häviäjänsä. Kantaessaan velkansa taakkaa maailman köyhät maat toimivat osana rikkaiden maiden rahavarantoa.

Luku 6: Loputon talouskasvu

Kun kaikki raha luodaan velasta, se luodaan aina sillä ehdolla, että enemmän rahaa maksetaan tulevaisuudessa. Tämä luo valtavasti painetta loputtoman talouskasvun tavoitteluun. Riittämätön talouskasvu lisää välittömästi maksuvaikeuksia ja uhkaa käynnistää velkadeflaation noidankehän. Yhä suurempaan velkaantumiseen perustuva talouskasvu on ekologinen katastrofi, eikä johda toivottuun lopputulokseen edes taloudellisesti tai sosiaalisesti.

Luku 7: Kriisistä kriisiin

Pankkijärjestelmä on kriisiytynyt viimeisen 400 vuoden aikana keskimäärin kymmenen vuoden väliajoin. Kun pankin luovat pankkitalletukset myöntämällä lainoja, pankkien varat ja velat ovat aina aivan eri maturiteetissä. ”Turvalliset” pankkitalletukset ovat turvassa vain niin kauan kuin niitä ei yritetä nostaa pois pankeista ja niiden vastineena on aina epävarmat tulevat saatavat.

Nykyinen tapa luoda rahaa on voimakkaasti suhdanteita vahvistavaa. Kun rahaa luodaan paljon, luodaan olosuhteet, joissa rahaa kannattaa luoda yhä enemmän. Kun rahaa luodaan vähän, luodaan olosuhteet, joissa rahaa kannattaa luoda yhä vähemmän.

Viime finanssikriisin jälkeen voimaan tullut massiivinen pankkisääntely tuonut valtavasti kustannuksia, mutta ei ole puuttunut pankkikriisien perimmäisiin syihin. Moraalikato ei poistu pankkimaailmasta eikä pankkien voida antaa epäonnistua niin kauan kuin yhteiskunnan rahoitusjärjestelmä ja maksujärjestelmä ovat yksi ja sama asia.

Luku 8: Rahan valta ja demokratia

Kyky kirjoittaa numeroita kirjanpitoon niin, että ne ovat uutta rahaa, on maailman suurin ja samalla huonoiten ymmärretty vallan lähde. Rahajärjestelmä toimii täysin demokratian ulkopuolella. Tekemällä rahan luomisesta pankkijärjestelmän etuoikeuden yhteiskunnat ovat luovuttaneet vallan päättää yhteiskunnan kehityksen suunnasta. Kaikki rahajärjestelmän asettamat vaatimukset ja sen aiheuttamat seuraukset ovat poliitikoille

vain talouden tosiasioita, jotka eivät kuulu politiikan piiriin. Demokratia ei ole muuta kuin näihin vaatimuksiin mukautumista ja yhteiskuntaa alati uhkaavan rahoituksen kriisin välttämistä. Euroalueella demokraattinen päätöksenteko finanssipolitiikastakin on korvattu mielivaltaisilla säännöillä, joille ei löydy taloustieteellistä perustelua ja joiden noudattaminen ei ole johtanut positiivisiin tuloksiin.

Luku 9: Uusi raha, uusi maailma

Aiemmissä luvuissa kuvattujen ongelmien ratkaisu voisi olla rahareformi, jota 1930-luvulla kannattivat monet aikakauden johtavista taloustieteilijöistä, kuten Irving Fisher. Rahareformissa pankkitalletus määritellään uusiksi niin, ettei se enää edustaisi pankin velkaa asiakkaalleen, vaan pankin asiakkaan omistamaa keskuspankkirahaa. Näin rahan luominen ja tuhoaminen erotetaan pankkitoiminnasta ja siirretään julkisen vallan vastuulle. Samalla katkaistaisiin rahan ja velan nykyinen yhteys. Rahoitus, riskianalyysi ja sijoittaminen jäisivät edelleen yksityis sektorille, mutta pankkien pitäisi varata rahoitus lainanantoonsa aivan samoin kuin muut rahoitusyhtiöt tekevät jo nykyisin.

IMF mallinsi rahareformin vuonna 2012 ilmestyneessä tutkimuksessaan *The Chicago Plan Revisited*, ja totesivat reformin pienentävän talouden suhdannevaihteluita, hävittävän valtion velan, puolittavan yksityisen velan ja tuovan myös muita etuja.

Rahareformi mahdollistaisi velan määrän vähentämisen heikentämättä talouden kokonaisuuskäyntä, erottaisi rahoitusjärjestelmän maksujärjestelmästä, poistaisi moraalikadon pankkitoiminnasta, vähentäisi dramaattisesti pankkisääntelyn tarvetta ja toisi valtavan parannuksen valtion rahoitustilanteeseen. Rahareformi voisi myös vapauttaa taloudet loputtoman talouskasvun pakosta, heikentää huomattavasti rahan valtaa ja tehdä demokratiasta oikeasti merkityksellistä.